

**Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын
Үндэсний зөвлөлийн хуралдааны тэмдэглэл
/Дугаар 5/**

Монгол Улсын ОҮИТБС-ын хэрэгжилтийг удирдан зохион байгуулах, хянан зохицуулах үүрэг бүхий Үндэсний зөвлөлийн ээлжит 5 дугаар хуралдаан 2009 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 15 цагт Төрийн ордоны “В” танхимд эхэллээ..

Хуралдаанд Монгол Улсын Ерөнхий Сайд, Үндэсний зөвлөлийн дарга С.Батболд, Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайд, Үндэсний зөвлөлийн орлогч дарга Д.Зоригт болон зөвлөлийн гишүүд Сангийн сайд С.Баярцогт, Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Ч.Раднаа, Үндэсний статистикийн хорооны дарга С.Мэндсайхан, Авлигатай тэмцэх газрын дарга Ч.Сангарагчаа, Монголын Уул уурхайн үндэсний ассоциацийн ерөнхийлөгч Д.Ганболд, Эрдэнэт Үйлдвэр ХХК-ийн ерөнхий менежер И. Идэш, Айвенхоу Майнз Монголиа Инк ХХК-ийн дэд ерөнхийлөгч А.Мөнхбат, Нээлттэй нийгэм форумын гүйцэтгэх захирал П.Эрдэнэжаргал, “Төлсөн Авсанна Нийтэл” ТББ-ийн эвслийн зохицуулагч Г.Сэнгэлмаа, “Хүний эрх хөгжил” төвийн тэргүүн Г.Уранцоож, “Ил тод” сангийн зохицуулагч Д.Цэрэнжав, Монголын ажил олгогч эздийн холбооны орлогч дарга Д.Жанцан, Зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга, Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх Б.Эрдэнэсүрэн нар оролцов.

Мөн хуралдаанд Сангийн дэд сайд Д.Очирхүү, Үндэсний татварын ерөнхий газрын дарга Ц.Оюунбаатар, Гаалийн ерөнхий газрын дарга Ж.Цэвээнжав, Ашигт малтмалын газрын дарга Д.Батхуяг, Засгийн газрын ахлах референт, ОҮИТБС-ын ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга Э.Сумьяа, Сангийн яамны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын газрын дарга Д.Мягмардаш, мөн газрын ахлах мэргэжилтэн Ш.Уртнасан, ажлын албаны зохицуулагч Ш.Цолмон, мэргэжилтэн Т.Хүрэлчимэг, Шивээ-Овоо ХК-ийн ерөнхий захирал Х.Балсандорж, Эрнст Янг Монгол аudit ХХК-ийн захирал Петер Вей Си, ахлах аудитор Г.Алтансүх, аудитор Л.Оюун-Эрдэнэ нар урилгаар оролцлоо.

Монголын Улсын Ерөнхий сайд С.Батболд хуралдааныг нээж, Монгол Улсад ОҮИТБС-ыг хэрэгжүүлэх явцад олсон ололт, цаашид анхаарах асуудлын талаар товч уг хэлэв /Ерөнхий сайдын хэлсэн үгийг хавсаргав/.

С.Батболд-хуралдааны хэлэлцэх асуудлыг танилцуулж гишүүдээс өөр санал байна уу гэж асуув.

П.Эрдэнэжаргал-2008 оны тайлангийн явцын талаар хэлэлцэж болох уу?

С.Батболд-Энэ асуудлыг тусгайлан бэлтгээгүй тул хэлэлцэхэд бэлэн бус байна, харин хуралдааны явцын дунд мэдээлэл өгч болно. Хэлэлцэх асуудлаар өөр санал байна уу. Байхгүй хэлэлцэх асуудлаа батлавая. Хуралдааны дотоод журмаа танилцуулж, гишүүдээс асууж, санал гарагүй тул батлав.

С.Батболд-Хэлэлцэх асуудлын дараалалын дагуу Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачлагын Монгол Улсын 2007 оны тайлан, аudit хийсэн дүнгийн талаар Эрнст Янг Монгол аudit ХХК-ийн ахлах аудитор Г.Алтансүх танилцуулна.

Хэлэлцсэн асуудал:

I. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачлагын Улсын 2007 оны тайлан, аудит хийсэн дүн (Эрнст Янг Монгол аудит ахлах аудитор Г.Алтансүхийн хүйсэн танилцуулгыг хавсаргав. Мөн дэвшигийн монгол, англи хэл дээрх тайланг тайланг хавсаргав).

Хуралдаан даргалагч С. Батболд Улсын Их Хурлын даргатай уу хуралдаанаас явж, хуралдааныг Сангийн сайд С.Баярцогт удирдав.:.

С.Баярцогт-Хуралдааны хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөний дагуу 2 тайлан гарсантай холбогдуулан цаашид авах арга хэмжээний тухай мэд Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх, Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн Б.Эрдэнэсүрэн хийнэ.

II. 2007 оны тайлан гарсантай холбогдуулан цаашид авах хэмжээний тухай мэдээлэл (Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх, Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Эрдэнэсүрэн хийсэн мэдээллийг хавсаргав).

С.Баярцогт-Хэлэлцэх асуудлаа танилцууллаа. Эдгээртэй холбогд асуулт байна уу.

Д.Зоригт: Надад хэдэн асуулт байна. Уул уурхайн талаар шүүмжлэл их байна. Үндэсний зөвлөлийн хурлыг тогтмолжуулах хэрэгтэй байна. Яагаад : оноос хойш хурлаа хийгээгүй байгаа юм бэ? Хоёрдугаарт, 2006 оны зөрүү тэрбум гэж том дүн харагдаж байснаа 2007 оны тайлан дээр 730 сая болсон нь буурсан мэт боловч гол зөрүү Эрдэнэтийн ногдол ашиг дээр байсан байгаа юм. ногдол ашиг дээр гарсан зөрүүг хасвал бусад татвар төлбөрүүд дээр гарсан зөрүү бараг хэвээрээ байна шүү дээ. Тэгэхээр энэ талаар аудит хийсэн байгууллага гэж бодож байна вэ?. Хандивыг бүртгэх хэрэгтэй гэдэг дээр санал нэг байна. Бүртгээгүй, тайлан гаргаагүй бол хариуцлага тооцдог эрх зүйн ямар орчин байна вэ?. Үүнийг хуульчлах шаардлага байна уу. Ажлын албаны бүх санхүүжилти. Дэлхийн банкны төслийн шугамаар зохицуулж байгаа. Харин Дэлхийн банкны төсөө дуусахад манай санаачлага яаж цааш явах вэ? Төсөл үргэлжлүүлэх нөхцөл яма байна вэ?

Би Улсын Их Хуралд мэдээллтэй тул саналаа хэлье. Аудитын тайланы хараад компаниудаас мэдээллийг цуглуулж, тайлан сайн гаргажээ. Харин төрийн байгууллагуудаас авсан мэдээлэл нь дутуу юм шиг харагдаж байна. Тэгэхээр компани тус бүрээр тайлангийн 38 хавсралт гаргасан шигээ төрийн байгууллага тус бүрээр мөн хавсралт гаргаж байя. Тайлан гаргадаг журмыг албан ёсны байдлаар хэд хэдэн сайд, эсхүл Засгийн газар батлая. Арай албан ёсны харагдах байх. Олон улсын стандарт, манай стандарт зөрж байж болох юм. Энэ тайланг жилийн тайлантай хамт гаргаж байя. Аудитаар гарсан зөрүүг зөрүү гарсан байгууллагуудад сайдын тушаалтайгаар албан ёсоор хүргүүлье.

Г.Алтансүх: Компаниудын тайлагнасан дүн Засгийн газрын дүнгээс илүү байгаа. Татвар дээр гаалийн албан татвар зөрүү гарч байна. Гаалийн ерөнхий газар задаргаагаа нарийвчлан гаргаж өгч байхад, компаниудын ихэнх нь гаалийн татвар, нэмэгдсэн өргтийн албан татвар, гаалийн үйлчилгээний хураамж, төлбөрөө бүртгэхдээ бөөнөөр нь бүртгэдэг учраас дүнг салгаж өгөх боломжгүй гэдэг, иймд нотлогдоогүй зөрүү үүссэн байгаа. Жишээ нь тайлангаас жишээ авч тойлбарлаад, компаниуд татвар, төлбөрөө 1 дор төлсөн, 1 дүнгээр тодруулсан бол, Гаалийн эрөнхий газар 4 салгаж мэдээлж, энэ байдлаар тодруулсан юм.

Д.Зоригт-Задлах ёстой, задлаагүй бол ямар хариуцлага хүлээх вэ?

Г.Алтансүх-Хуулийн хувьд, хариуцлагын хувьд бол би мэдэхгүй.

Б.Эрдэнэсүрэн: Хоёр дахь асуудлыг би хариульяа. Тайлан гаргах ёстойг хуулинд заасан мөртлөө гаргаагүй бол ямар арга хэмжээ авах ёстойг орхигдуулсан, иймд хуулинд тодорхой заалт оруулах зайлшгүй шаардлагатай байна. Сүүлийн үед төрийн зүгээс ОҮИТБС-ын талаар улам их анхаарч байгаа. Оюутолгойн гэрээнд ОҮИТБС-г дэмжиж ажиллах талаар заалт оруулсан, мөн Ерөнхий сайд С. Батболд эрдэс баялгынхантай уулзалт хийж, хэлсэн үгэндээ ОҮИТБС-ын талаар тодорхой дурьдсан. Үндэсний зөвлөлийн хуралдаан хийхэд Ерөнхий сайдыг хараад байдаг байлаа, сүүлийн өөрчлөлтөөр орлогч даргатай болсон. Одоо хуралдааны талаар асуудал байхгүй болсон. Дэлхийн банкны тусlamжийн хугацаа ирэх оны 10 дугаар сард дуусна. 2008, 2009 оны ОҮИТБС-ын аудит хийлгэх мөнгө бас байгаа. Харин дараа нь улсын төсөвт эдгээр зардлуудыг үргэлжлүүлэн санхүүжүүлэх хөрөнгийг тусгах уу, эсхүл олон улсын банк санхүүгийн байгууллагуудад санал тавих уу гэсэн 2 зам байгаа. 2008 оны тайланг 103 компани гаргасан.

С.Баярцогт: Тайлангийн маягтыг Сангийн сайд болон Үндэсний статистикийн хорооны даргын хамтарсан тушаалаар батласан юм шүү дээ. Гагцхүү бөглөхдөө л алдаа гаргадаг, анхааралгүй бөглөдөг юм шиг байгаа юм. Мөн маягтаа нарийвчлах, заавраа боловсронгуй болгох шаардлага бий. Дараагийн хуралдаан дээр Сангийн яам зөрүү юунаас болов гэдгийг танилцуулна. Энэ асуудлыг гаргах Сангийн дэд сайд Т.Очирхүү, Татварын ерөнхий газрын дарга Ц.Оюунбаатар, Гаалийн ерөнхий газрын дарга Д.Цэвээнжав нар энэ хуралдаанд оролцож байгаа болно.

Б.Эрдэнэсүрэн: Энэ зөрүүн дээр компани нь бага өгсөн гэж тайлагнасан байхад Засгийн газар нь ихийг авсан гээд тайлагнасан байх нь Засгийн газрын байгууллагууд л анхааралгүй, хариуцлагагүй хандаж байгаа гэсэн үг. Энэ тухай тайлангаас жишээ татаж ярив.

А.Мөнхбат: ОҮИТБС-ыг Монгол Улсад хэрэгжүүлэхийг хамгийн анхнаас нь дэмжсэн компани бол манай АММИ компани юм. Байгалийн баялаг ихтэй улсад баялгийн тэгш бус хуваарилалт түгээмэл байдаг учраас Засгийн газраас ОҮИТБС-д их ач холбогдол өгч байгаа гэж ойлгож байна. Тухайлбал, өнөөдрийн хуралд Монгол Улсын Ерөнхий сайд нь, 2 сайд, дэд сайд, холбогдох гол гол албан тушаалтан байна. Гэхдээ цаг хугацааны хувьд дэндүү хоцорч байгааг хэлэх нь зүйтэй. 2009 он дуусч байхад 2007 оны тайланг хэлэлцэж байна. Яагаад ингэж хугацаа хоцроод байна вэ?. Энэ санаачилга бас ая холбогдолоо өгч байгаа нь 2006 оны тайлангийн зөрүү 25 тэрбум төгрөгийн тухай ярьж байсан бол 2007 оных одоо 775.0 сая төгрөгийн түвшинд болон хэлэлцэгдэж байна.

Б.Эрдэнэсүрэн: Энэ асуултыг шүүмжлэл, шаардлага гэж хүлээн авч байна. Бас тайлбар байна. Бид тайлан дээр гарсан зөрүүг багасгахын тулд Ажлын хэсэг дээрээ 3 удаагийн хурлаар хэлэлцсэн. Тэрний үр дүнд энэ зөрүү ингэж буурсан юм шүү. Үүн дээр зөрүүг олохын тулд хугацаа шаардагдсан, бас аудиторууд ч сайн ажилласан. 2008 оны тайлан гаргах аудитын компанийн сонгон шалгаруулалт явуулж байгаа.

П.Эрдэнэжаргал: ОҮИТБС амжилттай хэрэгжиж байгаад би баяртай явдаг. Манай улс харьцангуй өргөн хүрээнд хэрэгжүүлж, улсад төлсөн татвар, төлбөр,

орон нутагт оруулсан татвар, төлбөр, хандив, тусламж гээд харьцангуй өргөн их мэдээллийг ил тод болгож байгаа. Гэхдээ шүүмжлэх зүйл ч бас байна. Тайлан гаргах хугацаа алдаж, улмаар аудитын тайланг оройтож гаргаж байгааг дахин хэлье. Өнөөдрийн тайлан оройтсон нь тодорхой шалтгаан байгаа. Дэлхийн банкнаас нэмэлт санхүүжилтээ хүлээсээр байгаад л удсан шүү дээ. Ажлын хэсэг идэвхтэй ажиллаж байгаа. Үндэсний зөвлөлийн хурлыг заавал асуудал шийдвэрлэсэн хойно нь хуралдуулах гээд байх юм. Уул нь Үндэсний зөвлөл ажлын явцтай бас танилцаж баймаар байна шүү дээ. Үндэсний зөвлөл тулгамдсан, шийдвэр хүлээсэн асуудлаа ярилцаж байя. Цаашид аудитын зардал хаанаас гаргах вэ? Үүнийг Засгийн газар даруйхан шийдвэрлэх хэрэгтэй. Энэ тайландаа орсон 38 компани бүгдээрээ тайлангаа аудитаар баталгаажуулсан байна уу?

Г.Алтансүх: Бид маягт дээрх тоон дээр ажилласан. Мөнгөөр төлсөн тоон дээр ажилласан. Компаниудын ирүүлсэн ОҮИТБС-ын тайланг үзсэн. Зарим компани аудитлагдсан тайлангаа үзүүлж байсан. Гэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн суурьнаас болоод зөрүү гарах тохиолдол ч бас байгаа. Өөрөөр хэлбэл мөнгөн сууриар бүртгэсэн аккруэл сууриар бүртгэсэн хоёрын хооронд зөрүү гарсан гэсэн уг.

Д.Зоригт: Хоёр суурийн тоо таарах албагүй гэсэн нь юу гэсэн үг вэ?

Г.Алтансүх: Мөнгөн сууриар тайлан гаргасан, аккариул суурийн хооронд тохирогчийн зүйл байдаг.

Г.Уранцоож: За энэ жилийнх дээр зөрүү гарчихлаа. Одоо тэгээд энэ зөрүүг яах вэ? Авилигатай тэмцэх газраар шалгуулах уу? Алтандорнод, Тунсинь хоёр мэдээлэл өгөхгүй гэжээ. Энэ тохиолдолд авах арга хэмжээ байна уу? Мэдээлэх дээр юу хийсэн бэ?

С.Баярцогт: Манай Үндэсний зөвлөлд Авлигатай тэмцэх газрын дарга ордог. Харин ажлын хэсэгт удирдах албан тушаалтан нь ажилладаг. Тэгэхээр мэдээллээр хангагддаг гэсэн уг.

Ш.Цолモン: Түрүү жилийн 25 тэрбумын зөрүүний талаар Сангийн яам тайлбар хийсэн. Нэлээд хэсэг нь бүртгэлийн буруугаас болсон гэж дүгнэсэн. Үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаас Үндэсний аудитын газрыг тодруул гэж үүрэг өгсөн боловч дарга нь солигдоод бие бие рүүгээ чихээд, одоог хүртэл тодорхой хариу өгөөгүй. Бидний хувьд энэ зөрүүг олж тодруулах эрх, үүрэг байдаггүй учраах мөрдөн байцаах, шалгах эрх бүхий байгуулагууд энэ ажлыг хийх ёстой гэж бодож байна. Бас анхны тайлан байсан болохоор туршлагагүйтсэн, цаг алдсан тал ч бий.

Э.Сумъяа: 2006 оны тайлан бол бидний хувьд анхны, сургамж, санамж болсон тайлан байсан. 2006 оны тайлангаас сургамж авч юуны урд тайлан гаргах маягт, заавартаа өөрчлөлт оруулж баталсан, хоёрт, аудитын компани 30 хоногт аудит хийсэн, дан гадаадын хүмүүс энэ 30 хоногт 1 орчуулагчтайгаар маш бага ажил хийж байгааг анзаарч аудитын компанийг шалгаруулахдаа гадаад, дотоодын компанийн консерциум шалгаруулах болсон, үйл ажиллагааг 2 үе шаттай болгож, аудит хийх хугацааг урт болгосон, гуравт, Үндэсний зөвлөл, ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж Авлигатай тэмцэх газраас төлөөлөл оруулсан. Мөн тайлан хэлэлцэх явцыг хэд хэдэн үе шаттай хийллээ. 2006 оны тайлангийн 25 тэрбум төгрөгийн зөрүүг Сангийн яам, холбогдох байгууллагаар дахин нягтлаад 15 тэрбумын зөрүүг олж, Үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцэж 2006 тайланг Сангийн яамны шалгалтын дүнтэй хамтатган баталсан.

Үлдсэн зөрүүнд ч орон нутгаас тодруулга аваагүй хандив, тусlamж, Ашигт малтмалын газрын компьютерийн программд гэмтэл гарснаас ашигт малтмалын төлбөрийг компаниар гаргаж чадаагүй зэрэг асуудлууд үлдсэн. Энэ нь дүнгээр байгаа ч, аж ахуйн нэгжээр мэдээ байхгүй тул зөрүү хэвээр үлдсэн. Үүнээс цааших ажлыг сая Цолмон хариулсан.

Б.Эрдэнэсүрэн: Тэр мэдээлэл өгөхгүй гээд байгаа компаниудыг яаж ч чадахгүй байна, нуулгүй хэлэхэд. Тунсинь нь толгой компьютер алдагдсан гээд байгаа. Харин Алтандорнод монгол бол бид танай Засгийн газартай олон улсын арбитр дээр маргаантай байгаа. Бид ямар ч мэдээлэл өгөхгүй ээ гэсэн. Ер нь иймэрхүү компаниудыг яах вэ гэдэг асуудалд хуулийн зохицуулалт даруйхан хийх шаардлага байгааг энэ жишээ харуулж байна.

Д.Ганболд: Үндэсний зөвлөл гэдэг чинь ер нь зөвхөн тайлан хэлэлцдэг байгууллага юм уу? Зөвхөн тайлан хэлэлцэх гэж л хуралдаж байна. Цаашдаа ч ийм байх уу? Уул нь арай л өргөн хүрээнд үйл ажиллагаага явуулна гэж заасан байдаг. Компаниудын хувьд хандив гэдэг том асуудал байна. Би Ерөнхий сайдтай уулзахдаа ч хэлж байсан. Монгол Улс 22 Засгийн газартай байнаа гэж. Засаг захирагааны нэгжүүд бүгд том толгойтой болчихсон. Уул уурхайн компаниудаас мөнгө төгрөг нэхдэг, өгөхгүй бол үйл ажиллагааг чинь зогсоно, лицензийг чинь хураана гэж дарамталдаг. Жишээ нь: Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын тамгын газар нь хандивын тариф гэж олборлолт хийж байгаа компани 5 сая төгрөг, хайгуулын компани 2 сая төгрөг өгөх ёстой гэсэн журам хүртэл гаргачаад байгаа. Орон нутагт удирдлага төдийгүй, өргөдөл авсан туслахууд нь хүртэл түүнийг дардаг, энэ нь юм авах гэсэн арга гэж үзэж болно. Иймэрхүү зүйл дээр ОҮИТБС оролцох уу? Засгийн газрын журамд орон нутагт ашигт малтмалын төлбөрүүдийн тодорхой хувийг орон нутагт нь өгнө гэсэн байдаг боловч өгдөггүй учраас орон нутаг нь ингэдэг байх. Алт, зэсний орлогыг Засгийн газар авдаг. Энэ нь Эрдэнэт, Өмнөговийн төсөв хэт өндөр болохоос сэргийлдэг байх. Үүнийг журмаар биш хуулийн зохицуулалтаар шийдмээр байна. Үндэсний зөвлөлийн ажлын цар хүрээг тодорхой болгоё. Үндэсний зөвлөл ямар хүрээнд ажиллах юэ? Авснаа ч бид ярьж байна, цаашид зарцуулснаа ярих уу. Ойрын үед шийдвэрлэх асуудлуудаа хэлэлцье. Зөрүүг цааш нь задалж ярих гэхээр, аудитыг гүнзгийрүүлэе гэхээр дахиад л мөнгө хэрэгтэй. Бүх хүнээс санал авч ойрын үед хийх ажлаа шийдвэрлэе.

С.Баярцогт: Хуралдаанаас гаргах тэмдэглэл 5 зүйлтэй, мөн 8 зүйлтэй төлөвлөгөө байгаа. Та бүхэнд байгаа. Д.Зоригт, Д.Ганболд болон бусад гишүүдийн гаргасан хуулинд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, тайланг дараа оны эхний хагаст гаргаж дүгнэх бололцоотой байх зэрэг саналыг нэмж оруулава. Мөн авлига, татвар, гаалийн газруудад тодорхой үүрэг өгч, дүгнэж байя. Зөрүүтэй байдлыг энэ жилдээ багтаан шийдвэрлэх болно.

П.Эрдэнэжаргал: Төлөвлөгөөний 3 дээрх “хамгийн бага зөрүү гаргасан” гэдгийг “тайлангаа үнэн зөв гаргасан” гэж өөрчлөх, хэрвээ хамгийн бага зөрүү гаргасан гэвэл зөрүү байх ёстой юм шиг ойлгогдоно.

Ц.Оюунбаатар: Татварын байгууллага ОҮИТБС-ын Засгийн газрын тайланг нэгтгэх тал дээр анхаарч ажилладаг боловч үндсэн ажил дээрээ нэмээд үүнийг хийх бааз, техник, эдийн засгийн боломж муутай байдгаа хэлье. Хүн хүч, утасны төлбөрт шаардагдах хөрөнгө хэрэгтэй. Орон тоо нь яам, Үндэсний зөвлөл, агентлаг дээр байх уу гэдгийг Үндэсний зөвлөлийн хурал дээр шийдвэрлүүлж авмаар байна. Төрийн байгууллага, Засаг дарга нь хандиваар машин авч унаж болох уу, үгүй юу гэх мэт нарийн зүйлийг хуульчилж өгөх хэрэгтэй байна. Аж ахуйн нэгжүүд нь ч гэсэн

өөрсдөө тайлангаа гаргаж өгч чадаж байна уу, ашигт малтмалын лицензийг дамлаад 500 мянга, хэдэн сая доллар гээд л зараад байгаа нөхдүүдийг олж тогтоох юм уу гэх мэт асуултууд бас байна шүү дээ. Ашигт малтмалын ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрөл гэж далд наймааны хэрэгсэл болж байна. Үүний хойноос татварын байгууллага л хөөцөлдөж татвараа арай гэж авч байна, заримдаа ч олж чадахгүй байна. Иймд хууль тогтоомжоо нилээд өргөн хүрээтэй болгох хэрэгтэй байна. Үндэсний зөвлөлийн гишүүд хоорондоо уялдаа холбоотой ажиллах хэрэгтэй байна.

Г.Сэнгэлмаа: Би Оюунбаатар даргын саналыг 100 хувь дэмжиж байна. "EITI ++" гэж бидний хэрэгжүүлэх гээд байгаа санаачилгын маань хамгийн сүүлийн хувилбарт энэ лицензийн ил тод байдал гэж орсон байдаг. Лиценз ажиглагч гэж бид ажиллаж байна. Ураны тусгай зөвшөөрлүүдийг тү тутгэлзүүлээд байна. Ер нь лицензийн асуудлыг төр анхааралдаа авахгүй бол бас их ноцтой байдлууд үүсчихсэн байгаа шүү дээ. Жишээ нь, Адамас майнинг гээд Японы хөрөнгө оруулалттай компани 260 лицензи эзэмшдэг. Үүнээс 17 лицензид нь Японы Засгийн газар бонд хэлбэрээр хөрөнгө оруулалт хийсэн байдаг юм билээ. Дэлхийд тэргүүлэгч Япон улсын Засгийн газрын хөрөнгөтэй манай жижигхэн компаниуд яаж өрсөлдөх вэ? Энэ асуудал нь шударга бус өрсөлдөөний, ашигт малтмалын гэх мэт олон хуулийг зөрчсөн харагддаад байгаа юм.

С.Баярцогт: Наад асуудал чинь зөвхөн хууль зөрчсөн ч биш, Үндэсний аюулгүй байдлын асуудал ч бас хөндөгдөж байна. Үүнийг анхааралдаа авахгүй бол цаашид иймэрхүү зүйлүүд гарах л болно. Үндэсний зөвлөлийн болон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд ордог төрийн байгууллагууд тухайлбал Татварын ерөнхий газар, Ашигт малтмалын газар, Гаалийн ерөнхий газар, Авлигатай тэмцэх газар, Үндэсний статистикийн хороо, Үндэсний аудитын газар зэрэг байгууллага нь олон нийтийн санаачилгаар биш, өөрийнхөө үүргийн дагуу энэ санаачилгын хүрээний асуудлыг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй, ажиллах ч ёстой. Үндэсний зөвлөлийн ажлыг яаж дэвжив гэдгээр Та бүхний ажлын нэг үзүүлэлт болгож, ажлын үнэлгээ тавьдаг болно. Иймд удирдах албан тушаалтнуудын үр дүнгийн гэрээнд ОУИТБС-ын ажлын талаар заалт болгон оруулна. Жилийн эцэст бусад ажлуудтай нь хамт дүгнэнэ. Тэгэхээр энэ хуралдаа идэвхитэй оролцох, үйл ажиллагаанд хариуцлагатай хандах зэрэг нь та нарын төрийн өмнө хүлээж байгаа үүрэг юм гэдгийг ойлгоорой. Татварын хүн, хүч, хөрөнгө, мөнгө гэсэн асуудлыг бид жич яръя. Ер нь бол энэ ажлыг хариуцдаг орон тооны хүнийг Татварын ерөнхий газарт шийдэж өгөх бодолтой байгаагаа хэлье. Хуулинд нэмэлт оруулж хариуцлага тооцох, мөн П.Эрдэнэжаргал захирлын 3 дахь хэсэгт оруулах найруулгын саналыг тэмдэглэлд тусгаад хуралдаанаас гаргасан шийдвэрээ батлах саналтай байна. Зөвшөөрч байгаа нь гараа өргөнө үү.

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: 1. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын Монгол Улсын 2007 оны тайланг дэмжиж батлав.

2. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын Монгол Улсын 2007 оны тайланд тусгагдсан зөвлөмж болон 2010 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний төслийг олон талт оролцогчдийн төлөөлөл болох Үндэсний Зөвлөл, ажлын хэсгийн гишүүдийн саналыг тусган боловсруулж, Үндэсний зөвлөлийн энэ оны 12 дугаар сард болох хуралдаанд танилцуулахыг Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх, Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Эрдэнэсүрэнд даалгав.

3. ОҮИТБС-ын тайлангаа үнэн зөв, тогтмол гаргаж, нийтэд мэдээлж байгаа компанийг тодорхой шалгуур үзүүлэлтийн дагуу шалгаруулж, Үндэсний зөвлөлөөс “ОҮИТБС-ыг хэрэгжүүлэгч шилдэг компани” өргөмжлөл олгож байхаар тогсон ажлын хэсгийн саналыг дэмжиж, цаашид уламжлал болгон хэрэгжүүлж байхаар тогтов.

4. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын Монгол Улсын 2007 оны тайлангаар гарсан зөрүүний учир шалтгааныг Сангийн яам, Үндэсний аудитын газар болон холбогдох байгууллагаар шалгуулж, дүнг нь цаашид авах арга хэмжээний тодорхой саналын хамт Үндэсний зөвлөлийн энэ оны 12 дугаар сард болох хуралдаанд танилцуулахыг Сангийн сайд, Үндэсний зөвлөлийн гишүүн С.Баярцогтод даалгав.

5. Үндэсний зөвлөлийн гишүүдээс хуралдаан дээр гаргасан саналыг тусган ойрын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хавсралт ёсоор батлав.

6. ОҮИТБС-ын Засгийн газрын тайланг нэгтгэн гаргаж байгаа Татварын ерөнхий газарт орон тооны ажилтан ажиллуулах, уг тайланг жил бүрийн 4 дүгээр сард багтаан гаргаж байх талаар Сангийн сайд С.Баярцогтын гаргасан саналыг дэмжив.

Хуралдаанд оролцсон гишүүд хуралдаанаас гарах шийдвэрийн төслийг дэмжиж бүгд гар өргөв.

Мөн хуралдааны төгсгөлд Монгол Улсын Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх, Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга, Б. Эрдэнэсүрэн ОҮИТБС-ыг Монгол Улсад хэрэгжүүлэхэд идэвхтэй ажиллаж байгаа “Эрдэнэт Үйлдвэр” ХХК, Шивээ-Овоо ХХК, Дацан трейд ХХК-ийг Монгол Улсын Ерөнхий Сайдын гарын үсэгтэй өргөмжлөлийг уншив. Өргөмжлөлийг Сангийн сайд С.Баярцогт гардууллаа.

Сангийн сайд С. Баярцогт Үндэсний зөвлөлийн хуралдааныг хааж хэлсэн үгэндээ ОҮИТБС-ын тайлан нь ач холбогдолтой, нэр хүндтэй, авлига, хээл хахуулиас ангид байлгадаг зүйл. Энэ санаачилгыг 3 талын оролцоотой хэрэгжүүлж байгаа тул талууд дор бүрдээ идэвхтэй ажиллах, хамтарч ажиллана. Тайлангийн хувьд компанийн тайлан гарч байна, төрийн байгууллагын тайлан гарч байна. Төрийн байгууллагын тайлан гаргах ажлыг хариуцсан байгууллагын удирдлагын ажил дүгнэх нэг үзүүлэлт болгоно, иймд хандах хандлага өөрчлөх хэрэгтэй. Яам, агентлагийг төлөөлөн энэ хуралд оролцсон удирдах ажилтнууд эндээс гарсан шийдвэрийг биелүүл, зөрүүг тодорхойлж Үндэсний зөвлөлийн дараагийн хуралдаанд заавал оруулна, дараагийн хуралдаан 12 дугаар сард болно.

Татварын ерөнхий газар, гаалийн байгууллага тайлан дээр ямар зөрүү та бүхэнтэй холбоотой гарав үүнийг тодруулах хэрэгтэй.

Хүнээс шалтгаалахгүй зүйлийг хийж өгөх хэрэгтэй. Маягт, зааврыг өөрчлөх, тайлан гаргах сургалт явуулах хэрэгтэй. Тайлан гаргахгүй байгаа компаниуд бий. Нэрийг нь нийтэд мэдээлж нэр хүндэд нь халдах нь зөв байх. Бид татвар дээр их анхаараад бусадыг орхидог байж болохгүй.

Компаний хувьд тайлан гаргах төдийгүй, компанийн засаглалыг хөгжүүлэх талаар онцгой анхаарч ажиллах хэрэгтэй.

Ажлын албыг тогтвортой ажиллуулах нөхцлийг Монгол Улсын Засгийн газар бүрдүүлнэ. Аудитын зардал Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын төсөв дээр явах уу, хандивлагчдын мөнгөөр хийх үү гэдгийг шийднэ. Татварын орлогын ихэнх хувийг бүрдүүлж байгаа уул уурхайн оруулж байгаа мөнгөнөөс өөрт нь зарцуулдаг байх ёстой. Иймд ирэх жилийн төсвийн хүрээний мэдэгдэл гарах үед төсөв хийсэн байх хэрэгтэй.

Үндэсний зөвлөлийн хуралдаа идэвхитэй оролцсон гишүүдэд талархлаа илэрхийлж, Үндэсний зөвлөлийн хуралдаан хаасныг мэдэгдэв.

Хуралдаан 17 цаг 30 минутанд дуусав.

Хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцсан:

Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх,

Үндэсний зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б. Эрдэнэсүрэн

Хурлын тэмдэглэл хөтөлсөн:

ОҮИТБС-ын Ажлын албаны ажилтан

Т.Хүрэлчимэг